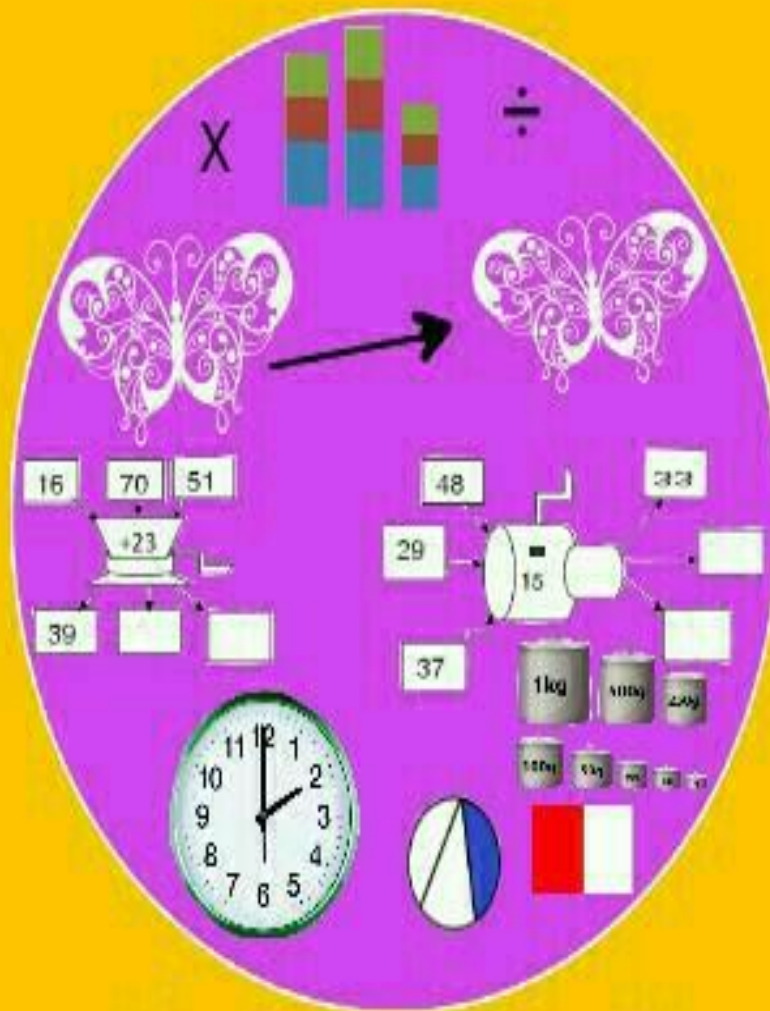

ሒሳብ

ሶስተኛ ክፍል

የተማሪ መጽሐፍ

ምዕራፍ 1፡ እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች እና ቅደም ተከተላቸው

1.1	እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መከለስ	1
1.1.1	መቁጠሪያ ቁጥሮች	2
1.1.2	እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች	3
1.2	እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ማስላት	5
1.2.1	እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር	8
1.2.2	እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ	11
1.3	እስከ 10,000 ያሉ የ100 እና የ1,000 ብዜቶች	11
1.4	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች	11
1.4.1	ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን በ10 እና በባለ 1 ሆሄ ድምር መግለጽ	11
1.4.2	ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን በ100 ብዜት፣ በ10 ብዜት እና በባለ 1 ሆሄ ድምር መግለጽ	13
1.4.3	የቁጥር ቤትን በመጠቀም እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መግለጽ	15
1.5	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደርና በቅደም ተከተላቸው ማስቀመጥ	17
1.5.1	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች በቅደም ተከተላቸው	17
1.5.2	በሁለት ሙሉ ቁጥሮች መካከል የሚገኙ ሙሉ ቁጥሮች	19
1.5.3	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን $<$ ፣ $>$ እና $=$ ምልክቶችን በመጠቀም ማወዳደር	21
	የምዕራፍ አንድ ማጠቃለያ	23
	የማጠቃለያ መልመጃ	23

ምዕራፍ 2፡ እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር እና መቀነስ

2.1	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር	25
2.1.1	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በቃል መደመር	26

2.1.2 ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ጋር መደመር	27
2.1.3 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ጋር መደመር	29
2.1.4 እስከ 10,000 ያሉ ባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ጋር መደመር	31
2.2 እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ	32
2.2.1 ከባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ጋር መቀነስ	32
2.2.2 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን በመበደር መቀነስ	35
2.2.3 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ መቀነስ	37
2.2.4 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ መቀነስ	40
2.2.5 ባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ መቀነስ	41
2.3 መደመርና መቀነስን የያዙ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታዎችን ያካተቱ የቃላት ፕሮብሌሞች	44
2.3.1 መደመርን የያዙ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታዎችን ያካተቱ የቃላት ፕሮብሌሞች	44
2.3.2 መቀነስን የያዙ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታዎችን ያካተቱ የቃላት ፕሮብሌሞች	46
የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ	48
የማጠቃለያ መልመጃ	49

ምዕራፍ 3፡ እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማባዛት

3.1 የ100 ብዜት የሆኑ ሙሉ ቁጥሮችን ባለ አንድ ሆሄ

ሙሉ ቁጥሮች ማባዛት	51
3.2 ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄ ቁጥሮች ማባዛት (ብዜታቸውም ከ1,000 ያልበለጡ)	56
3.2.1 እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በቆጠራ ዝለላ መቁጠር	56
3.2.2 ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ያለ አለኝታ እና በአለኝታ ማባዛት	59
3.2.3 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ያለ አለኝታ እና በአለኝታ ማባዛት	62
3.3 እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ማባዛትን የሚያካትቱ የነባራዊ ኑሮ ሁኔታ ቃላት ፕሮብሌሞች	65
የምዕራፍ ሶስት ማጠቃለያ	68
የማጠቃለያ መልመጃ	68

ምዕራፍ 4፡ እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማካፈል

4.1 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መክለስ	71
4.2 ለሁለት ያለ ቀሪ የሚካፈሉ እስከ 20 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በሁለት ማካፈል	72
4.3 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ1 ማካፈል	74
4.4 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ2 እና በ10 ማካፈል	75
4.5 ያለ ቀሪ ለ3፣ ለ4፣ ለ5፣ ለ6፣ ለ7፣ ለ8 እና ለ9 የሚካፈሉ እስከ 100 ያሉ ሙሉ-ቁጥሮች በእነዚህ ቁጥሮች ማካፈል	77
4.6 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ማካፈልን ያካተቱ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታ ቃላት ፕሮብሌሞች	79
የምዕራፍ አራት ማጠቃለያ	81
የማጠቃለያ መልመጃ	81

ምዕራፍ 5፡ ክፍልፋዮች

5.1 የግማሽ፣ የሩብ እና የሲሶ ቁጥሮች ተጨባጭና ተምሳሌታዊ ምሳሌዎች	82
---	----

5.2	$h \frac{1}{10}$ እስከ $\frac{1}{2}$ ያሉ አሀዳዊ ክፍልፋዮች	85
5.3	የሙሉ ቁጥሮች ግማሽ እና ሩብ	88
5.4	የክፍልፋዮች ውክልና	90
	የምዕራፍ አምስት ማጠቃለያ	92
	የማጠቃለያ መልመጃ	93

ምዕራፍ 6፡ ስርዓተ ጥለቶች (ፓቴርን)

6.1	የእድገት ስርዓተ ጥለቶችን መለየት	95
6.2	ስዕላዊ የእድገት ስርዓተ ጥለቶችን ማስቀመጥ	97
6.3	የተደጋጋሚ እና የእድገት ጥለቶች የሩቅ አባላቶቻቸውን መተንበይ	99
6.4	ስርዓተ ጥለትን ያካተቱ የቃላት ፕሮብሌሞች	102
	የምዕራፍ ስድስት ማጠቃለያ	103
	የማጠቃለያ መልመጃ	104

ምዕራፍ 7፡ የመረጃ አያያዝ

7.1	የምስል ግራፎች	105
7.2	የምስል ግራፎችን ማንበብና መግለጽ	108
	የምዕራፍ ሰባት ማጠቃለያ	111
	የማጠቃለያ መልመጃ	112

ምዕራፍ 8፡ የጂኦሜትሪ ምስሎች

8.1	መጋጠሚያዎች (ነቁጦች) ለይቶ ለመረዳት ማንሸራተትን፣ መገልበጥን እና ማዞርን መጠቀም	115
8.2	የምጥጥን እና ምጥጥን ቅርፆች	117
8.3	የጂኦሜትሪ ምስሎችን በጎናቸው ብዛት መለየት እና መለየም	119
8.4	የጂኦሜትሪ ምስሎችን ባህሪያት እንደገና ማደራጀት እና መለየም	121

የምዕራፍ ስድስት ማጠቃለያ	125
------------------------	-----

የማጠቃለያ መልመጃ	125
-------------------	-----

ምዕራፍ 9፡ ልኬት፡ ርዝመት፣ ክብደት እና ይዘት

9.1 ርዝመትን በሚለ. ሜትር (ሚ.ሜ)፣ በሳንቲ ሜትር (ሳ.ሜ)፣ በዴሲ ሜትር (ዴ.ሜ)፣ ሜትር (ሜ) እና በኪሎ ሜትር (ኪ.ሜ) መለካት	127
9.2 ተመሳሳይ የርዝመት ምድብን መደመር እና መቀነስ	130
9.3 ክብደትን በሚለ. ግራም (ሚ.ግ)፣ በግራም(ግ)፣ በኪሎ ግራም (ኪ.ግ) እና በኩንታል መለካት	132
9.4 ተመሳሳይ የክብደት ምድብን መደመር እና መቀነስ.....	135
9.5 ይዘትን በሚለ. ሊትር (ሚ.ሊ)፣ በሊትር(ሊ) እና በጋሎን መለካት	137
9.6 ተመሳሳይ የይዘት ልኬት ምድቦችን መደመር እና መቀነስ	140
9.7 ርዝመትን፣ ክብደትን እና ይዘትን ያካተቱ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታ ቃላት ፕሮብሌሞች	142

የምዕራፍ ዘጠኝ ማጠቃለያ	145
-----------------------	-----

የማጠቃለያ መልመጃ	145
-------------------	-----

ምዕራፍ 10፡ የኢትዮጵያ ገንዘብ

10.1 የገንዘብ ኖቶችን መዘርዘር (መቀየር)	147
10.2 የኢትዮጵያ የገንዘብ ምንዛሬን የያዙ የቃላት ፕሮብሌሞች	151

የምዕራፍ ዘጠኝ ማጠቃለያ	153
-----------------------	-----

የማጠቃለያ መልመጃ	154
-------------------	-----

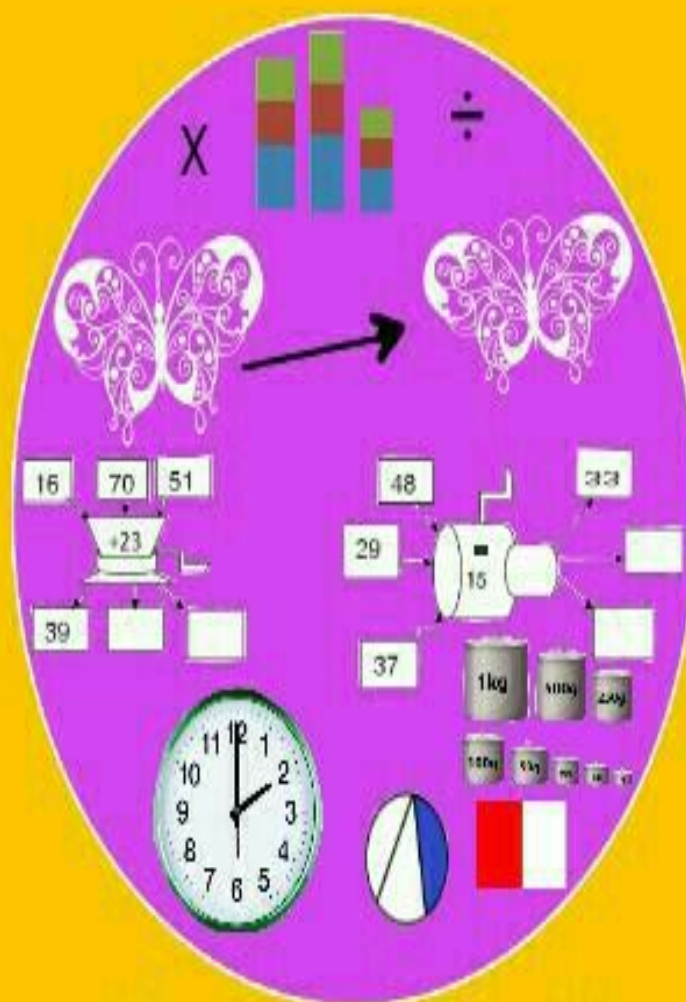
ምዕራፍ 11፡ የኢትዮጵያን ጊዜ

11.1 የሰዓት አነባብ	156
11.2 ሰዓት እና ደቂቃ	159
11.3 ቀን፣ ሳምንት፣ ወር እና ዓመት	161
11.4 ቀላል የኢትዮጵያ የቀን አቆጣጠር	163

11.5 የኢትዮጵያ የቀን አቆጣጠርን የያዙ የቃላት ፕሮብሌሞች	167
የምዕራፍ አስራ አንድ ማጠቃለያ	168
የማጠቃለያ መልመጃ	169

ኢትዮ- ኦሪትኛ ክፍል

የመምህር መምሪያ

ምዕራፍ 1፡ እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች እና ቅደም ተከተላቸው

1.1	እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መከለስ	2
1.1.1	መቁጠሪያ ቁጥሮች	3
1.1.2	እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች	4
1.2	እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ማስላት	5
1.2.1	እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር	6
1.2.2	እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ	7
1.3	እስከ 10,000 ያሉ የ100 እና የ1,000 ብዜቶች	8
1.4	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች	10
1.4.1	ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን በ10 እና በባለ 1 ሆሄ ድምር መግለጽ	11
1.4.2	ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን በ100 ብዜት፣ በ10 ብዜት እና በባለ 1 ሆሄ ድምር መግለጽ	12
1.4.3	የቁጥር ቤትን በመጠቀም እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መግለጽ	12
1.5	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደርና በቅደም ተከተላቸው ማስቀመጥ	14
1.5.1	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች በቅደም ተከተላቸው	16
1.5.2	በሁለት ሙሉ ቁጥሮች መካከል የሚገኙ ሙሉ ቁጥሮች	17
1.5.3	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ<፣ > እና = ምልክቶችን በመጠቀም ማወዳደር	17
	የምዕራፍ አንድ ማጠቃለያ	18
	የማጠቃለያ መልመጃ	18

ምዕራፍ 2፡ እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር እና መቀነስ

2.1	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር	21
2.1.1	እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በቃል መደመር	22

2.1.2 ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ጋር መደመር	23
2.1.3 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ጋር መደመር	25
2.1.4 እስከ 10,000 ያሉ ባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ጋር መደመር	25
2.2 እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ	26
2.2.1 ከባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ጋር መቀነስ	28
2.2.2 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን በመበደር መቀነስ	29
2.2.3 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ መቀነስ	29
2.2.4 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ መቀነስ	30
2.2.5 ባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ መቀነስ	31
2.3 መደመርና መቀነስን የያዙ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታዎችን ያካተቱ የቃላት ፕሮብሌሞች	31
2.3.1 መደመርን የያዙ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታዎችን ያካተቱ የቃላት ፕሮብሌሞች	33
2.3.2 መቀነስን የያዙ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታዎችን ያካተቱ የቃላት ፕሮብሌሞች	33
የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ	34
የማጠቃለያ መልመጃ	35

ምዕራፍ 3፦ እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማባዛት

3.1 የ100 ብዜት የሆኑ ሙሉ ቁጥሮችን ባባለ አንድ ሆሄ

ሙሉ ቁጥሮች ማባዛት	38
3.2 ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄ ቁጥሮች ማባዛት (ብዜታቸውም ከ1,000 ያልበለጡ)	40
3.2.1 እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በቆጠራ ዝለላ መቁጠር	41
3.2.2 ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ያለ አለኝታ እና በአለኝታ ማባዛት	42
3.2.3 ባለ ሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለ አንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ያለ አለኝታ እና በአለኝታ ማባዛት	42
3.3 እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ማባዛትን የሚያካትቱ የነባራዊ ኑሮ ሁኔታ ቃላት ፕሮብሌሞች	44
የምዕራፍ ሶስት ማጠቃለያ	45
የማጠቃለያ መልመጃ	46

ምዕራፍ 4፡ እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማካፈል

4.1 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መክለስ	47
4.2 ለሁለት ያለ ቀሪ የሚካፈሉ እስከ 20 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በሁለት ማካፈል	48
4.3 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ1 ማካፈል	49
4.4 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ2 እና በ10 ማካፈል	51
4.5 ያለ ቀሪ ለ3፣ ለ4፣ ለ5፣ ለ6፣ ለ7፣ ለ8 እና ለ9 የሚካፈሉ እስከ 100 ያሉ ሙሉ-ቁጥሮች በእነዚህ ቁጥሮች ማካፈል	52
4.6 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ማካፈልን ያካተቱ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታ ቃላት ፕሮብሌሞች	54
የምዕራፍ አራት ማጠቃለያ	55
የማጠቃለያ መልመጃ	55

ምዕራፍ 5፡ ክፍልፋዮች

5.1 የግማሽ፣ የሩብ እና የሲሶ ቁጥሮች ተጨባጭና ተምሳሌታዊ ምሳሌዎች	57
---	----

5.2	ከ $\frac{1}{10}$ እስከ $\frac{1}{2}$ ያሉ አሀዳዊ ክፍልፋዮች	58
5.3	የሙሉ ቁጥሮች ግማሽ እና ሩብ	60
5.4	የክፍልፋዮች ውክልና	62
	የምዕራፍ አምስት ማጠቃለያ	64
	የማጠቃለያ መልመጃ	64

ምዕራፍ 6፡ ስርዓተ ጥለቶች (ፓቴንት)

6.1	የእድገት ስርዓተ ጥለቶችን መለየት	67
6.2	ስዕላዊ የእድገት ስርዓተ ጥለቶችን ማስቀመጥ	68
6.3	የተደጋጋሚ እና የእድገት ጥለቶች የሩቅ አባላቶቻቸውን መተንበይ	70
6.4	ስርዓተ ጥለትን ያካተቱ የቃላት ፕሮብሌሞች	72
	የምዕራፍ ስድስት ማጠቃለያ	73
	የማጠቃለያ መልመጃ	73

ምዕራፍ 7፡ የመረጃ አያያዝ

7.1	የምስል ግራፎች	75
7.2	የምስል ግራፎችን ማንበብና መግለጽ	77
	የምዕራፍ ሰባት ማጠቃለያ	80
	የማጠቃለያ መልመጃ	80

ምዕራፍ 8፡ የጂኦሜትሪ ምስሎች

8.1	መጋጠሚያዎች (ነቁጦች) ለይቶ ለመረዳት ማንሸራተትን፣ መገልበጥን እና ማዞርን መጠቀም	83
8.2	የምጥጥን እና ምጥጥን ቅርፆች	85
8.3	የጂኦሜትሪ ምስሎችን በጎናቸው ብዛት መለየት እና መለየም	87
8.4	የጂኦሜትሪ ምስሎችን ባህሪያት እንደገና ማደራጀት እና መለየም	88

የምዕራፍ ስድስት ማጠቃለያ	90
------------------------	----

የማጠቃለያ መልመጃ	91
-------------------	----

ምዕራፍ 9፡ ልኬት፡ ርዝመት፡ ክብደት እና ይዘት

9.1 ርዝመትን በሚለ. ሜትር (ሚ.ሜ)፣ በሳንቲ ሜትር (ሳ.ሜ)፣ በዴሲ ሜትር (ዴ.ሜ)፣ ሜትር (ሜ) እና በኪሎ ሜትር (ኪ.ሜ) መለካት	93
9.2 ተመሳሳይ የርዝመት ምድብን መደመር እና መቀነስ	96
9.3 ክብደትን በሚለ. ግራም (ሚ.ግ)፣ በግራም(ግ)፣ በኪሎ ግራም (ኪ.ግ) እና በኩንታል መለካት	98
9.4 ተመሳሳይ የክብደት ምድብን መደመር እና መቀነስ.....	100
9.5 ይዘትን በሚለ. ሊትር (ሚ.ሊ)፣ በሊትር(ሊ) እና በጋሎን መለካት	102
9.6 ተመሳሳይ የይዘት ልኬት ምድቦችን መደመር እና መቀነስ	104
9.7 ርዝመትን፣ ክብደትን እና ይዘትን ያካተቱ ነባራዊ የኑሮ ሁኔታ ቃላት ፕሮብሌሞች	106

የምዕራፍ ዘጠኝ ማጠቃለያ	109
-----------------------	-----

የማጠቃለያ መልመጃ	109
-------------------	-----

ምዕራፍ 10፡ የኢትዮጵያ ገንዘብ

10.1 የገንዘብ ኖቶችን መዘርዘር (መቀየር)	112
10.2 የኢትዮጵያ የገንዘብ ምንዛሬን የያዙ የቃላት ፕሮብሌሞች	115

የምዕራፍ ዘጠኝ ማጠቃለያ	117
-----------------------	-----

የማጠቃለያ መልመጃ	118
-------------------	-----

ምዕራፍ 11፡ የኢትዮጵያን ጊዜ

11.1 የሰዓት አነባበብ	120
11.2 ሰዓት እና ደቂቃ	122
11.3 ቀን፣ ሳምንት፣ ወር እና ዓመት	124
11.4 ቀላል የኢትዮጵያ የቀን አቆጣጠር	126

11.5 የኢትዮጵያ የቀን አቆጣጠርን የያዙ የቃላት ፕሮብሌሞች	128
የምዕራፍ አስራ አንድ ማጠቃለያ	130
የማጠቃለያ መልመጃ	130

ሒሳብ

የተማሪ መጽሐፍ

3ኛ ክፍል

አዘጋጅች፦

ኤልያስ ሞላ

ጌታቸው ዘሪሁን

አንጃጆ አቱሞ

አርታኢ፦

ፓናሊስት፦

ገምጋሚዎች፦

በኢትዮጵያ ትምህርት ሚኒስቴር በደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/ ትም/ቢሮ

መስከረም 2014 ዓ.